

Handläggare
Hillevi Andersson
Telefon: 08-50825168**Till**
Socialnämnden
2026-02-17

Riktlinjer för handläggningen av ekonomiskt bistånd

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förslaget till riktlinjer för handläggningen av ekonomiskt bistånd.
2. Ärendet överlämnas för vidare beslut till kommunfullmäktige.

Sammanfattning

Nuvarande riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd är från 2017 och behöver uppdateras med anledning av förändringar i lagstiftning, föreskrifter, praxis och nationellt handläggarstöd. En ny inriktning för hur stadens riktlinjer inom socialtjänstområdet ska utformas har tagits fram. Den nya inriktningen innebär att riktlinjerna enbart omfattar sådana delar som kräver beslut av kommunfullmäktige, exempelvis de delar i handläggningen i vilka Stockholms stad gör avsteg från nationella styr- och vägledningsdokument. Det huvudsakliga syftet med riktlinjerna är att säkerställa rättssäkerhet och likställighet i staden. De föreslagna riktlinjerna för handläggningen av ekonomiskt bistånd har omarbetats dels så att innehållet stämmer överens med den nya inriktningen på riktlinjer och dels så innehållet stämmer överens med nya lagstiftning, ny praxis och nya allmänna råd.

Förvaltningen anser att genom att ha renodlat innehållet i riktlinjerna till i huvudsak det specifika som gäller i Stockholms stad förväntas föreslagna riktlinjer utgöra ett tydligare styrdokument för handläggare och chefer. Övrigt stöd till handläggare som inte kräver beslut av Kommunfullmäktige, såsom stadsgemensamma rutiner inom ett visst verksamhetsområde eller vägledning i mer praktiskt förfarande i vissa delar av handläggningen samlas företrädesvis i handläggarstöd för respektive verksamhetsområde, som tas fram och förvaltas av socialnämnden.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förslaget till riktlinjer för handläggningen av ekonomiskt bistånd och överlämnar ärendet för vidare beslut till kommunfullmäktige.

Bakgrund

Stockholms stads nuvarande riktlinjer för handläggningen av ekonomiskt bistånd beslutades av Kommunfullmäktige i april 2017¹. Sedan 2017 har det skett förändringar i lagstiftning, föreskrifter, praxis och nationellt handläggarstöd som har påverkan på nuvarande riktlinjer och som föranlett ett behov av att se över och föreslå nya riktlinjer. Bland annat reviderades Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd (SOSFS 2013:1) under 2021 och i juli 2025 trädde en ny Socialtjänstlag (2025:400) i kraft. Socialstyrelsen har sedan de nuvarande riktlinjerna beslutades därutöver publicerat ett nytt handläggarstöd i form av Socialstyrelsens handbok *"Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten"* som publicerades 2021. Den senaste utgåvan av handboken ger ett omfattande stöd i arbetet med handläggningen av ekonomiskt bistånd. Den senaste utgåvan har bland annat kompletterats med nya avsnitt om förebyggande arbete och förändringsarbete och det sociala arbetets betydelse inom verksamhetsområdet har lyfts fram.

Ärendets beredning

Socialförvaltningen har i samarbete med stadsledningskontorets social- och skoljuridiska enhet vid juridiska avdelningen tagit fram de nya riktlinjerna. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 21 januari 2026 och funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 22 januari 2026.

Ärendet

Riktlinjerna för handläggningen av ekonomiskt bistånd vänder sig till handläggare och chefer inom stadsdelsnämndernas och socialnämndens verksamheter som handlägger ekonomiskt bistånd. Syftet med riktlinjerna är att säkerställa rättssäkerhet och likställighet i staden.

Ny inriktning för riktlinjernas utformning

Inom ramen för socialförvaltningens arbete med att ställa om till den nya socialtjänstlagen har det pågått ett arbete kring inventering och behov av att revidera befintliga riktlinjer inom socialtjänstens samtliga verksamhetsområden. I inventeringen har det konstaterats att flera riktlinjer, däribland riktlinjerna för handläggningen av ekonomiskt bistånd, i sin nuvarande form är omfattande och innehåller i många delar information som redan regleras genom lagstiftning, allmänna råd och andra styrdokument.

En ny inriktning har därför tagits fram för hur stadens riktlinjer inom socialtjänstområdet ska utformas. Den nya inriktningen innebär att riktlinjerna huvudsakligen ska omfatta sådana delar som

kräver beslut av Kommunfullmäktige, exempelvis de delar i handläggningen i vilka Stockholms stad gör avsteg från nationella styr- och vägledningsdokument som till exempel Socialstyrelsens allmänna råd och Socialstyrelsens handböcker. Övrigt stöd till handläggare som inte kräver beslut av Kommunfullmäktige, såsom stadsgemensamma rutiner inom ett visst verksamhetsområde eller vägledning i mer praktiskt förfarande i vissa delar av handläggningen samlas företrädesvis i handläggarstöd för respektive verksamhetsområde, som tas fram och förvaltas av socialnämnden.

Den nya inriktningen på riktlinjer syftar dels till att förenkla och tydliggöra för handläggare och deras chefer vad som specifikt gäller i Stockholms stad och dels förenkla och effektivisera beslutsprocessen vid kommande revideringar av riktlinjer och eventuella tillhörande handläggarstöd.

Skillnader mot nuvarande riktlinjer

Riktlinjerna har reviderats dels så att innehållet stämmer överens med den nya inriktningen på riktlinjer och dels så innehållet stämmer överens med nya lagstiftning, ny praxis och nya allmänna råd.

I arbetet med att ta fram nya riktlinjer har det gjorts en översyn av vilka delar i nuvarande riktlinjer som redan finns reglerade i lagstiftning eller annat nationellt handläggarstöd och vilka delar som är specifika för Stockholms stad. De delar som redan regleras i lagstiftning eller andra styr- och vägledningsdokument har tagits bort. Genomgående hänvisar riktlinjerna till Socialstyrelsens handbok *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten*. Innehållet i de nya riktlinjerna jämfört med nuvarande riktlinjer är enbart sådana delar som är specifikt för Stockholms stad alternativt sådana delar som handboken ännu inte har uppdaterat utifrån ny lagstiftning och rättspraxis.

I de nya riktlinjerna finns det några nytillkomna avsnitt, övriga avsnitt är på olika sätt omarbetade för att harmonisera med ny lagstiftning, praxis och ny inriktning på riktlinjerna. Nedan följer innehåll som är nytillkommet jämfört med nuvarande riktlinjer:

- Ett inledande avsnitt *Om uppdraget med handläggningen av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad* har skrivits fram. Avsnittet innehåller en kortfattad text om viktiga perspektiv inom arbetet med ekonomiskt bistånd i Stockholms stad, såsom barnrättsperspektiv, jämställdhetsperspektiv, bemötande och att uppmärksamma annan social problematik som exempelvis våldsutsatthet och personer som har erfarenhet av sex mot ersättning. Att uppmärksamma annan social problematik är en del i att arbeta förebyggande inom

ekonomiskt bistånd. Syftet med att upptäcka annan problematik är att handläggaren ska kunna ge stöd och hjälp samt lotsa den enskilde till rätt instans för insatser.

- I avsnittet *Underlag för beslut* har det lagts till att i vissa fall kan det vara aktuellt att göra en individuell bedömning avseende antalet underlag som begärs in i samband med ansökan.
- I avsnittet *Inkomster som inte reducerar biståndet* har det lagts till två inkomsttyper som inte ska räknas som inkomst vid beräkningen av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad, habiliteringsersättning och lärlingsersättning. Det har dessutom tillkommit en skrivning som möjliggör att vissa andra inkomster kan undantas i det enskilda fallet, om det finns särskilda skäl. Med särskilda skäl avses situationer där den enskilde får en inkomst inom ramen för någon form av utförd uppgift i verksamheter med socialt stödjande och inkluderande syften. Exempel på sådana inkomster är ersättning för tidningsförsäljning för personer som lever i hemlöshet, ersättning för en person som bidrar med sina erfarenheter i olika former av är brukarmedverkan eller liknande typ av ersättning som bidrar till att förebygga social utestängning och stärka den enskildes möjligheter att på sikt bli självförsörjande.

Konsekvenser för barn

Barn som växer upp i ekonomisk utsatthet får inte bara erfara materiella konsekvenser, även deras möjligheter inom andra områden kan påverkas negativt. Det kan exempelvis leda till utanförskap, svagare skolprestationer, psykisk ohälsa, samt risk för missbruk och kriminalitet i vuxenlivet.² Livsvillkoren för barn som växt upp i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd har i högre grad påverkats negativt, inte bara i jämförelse med befolkningen, utan även i jämförelse med barn som växt upp i familjer med låga inkomster.³

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) definierar vilka rättigheter som alla barn har och är styrande även inom arbetet med ekonomiskt bistånd. Utöver grundprinciperna i barnkonventionen finns det också andra artiklar som har betydelse när det gäller barn som lever i familjer som är mottagare av ekonomiskt bistånd t.ex. artikel 26 och 27. Artiklarna handlar om att varje barn har rätt att åtnjuta social trygghet samt den levnadsstandard som krävs för barnets utveckling. Föräldrar eller

² Se Näsman, E. (2012) och Ringback Weitoft, G. m.fl. (2008) och Mörk E, Sjögren A, Svalerud H, (2015) och Forte. Ungdomars och unga vuxnas levnadsvillkor i Sverige: En kunskapsöversikt med fokus på ojämlikhet. (2018).

³ [Ekonomisk utsatthet under uppväxten - Kunskapsguiden](#)

andra som är ansvariga för barnet har inom ramen för sin förmåga och sina ekonomiska resurser huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnets utveckling. Men konventionsstaterna ska bistå föräldrar och andra som är ansvariga för barnet att genomföra denna rätt och ska vid behov tillhandahålla materiellt bistånd. I enlighet med socialtjänstlagen ska alla åtgärder som rör barn ska i första hand det som bedöms vara barnets bästa beaktas. Även om utredningar inom ekonomiskt bistånd som utgångspunkt har ett vuxenperspektiv ska socialtjänsten i de fall barn berörs se på situationen ur både de vuxnas och barnens perspektiv och även säkerställa barns rättigheter enligt barnkonventionen.

I de nya riktlinjerna för handläggningen av ekonomiskt bistånd beskrivs att stadens verksamheter för ekonomiskt bistånd ska präglas av ett barnrättsperspektiv. Vidare innehåller de nya riktlinjerna flera avsnitt som har i syfte att förstärka barns rättigheter och på olika sätt kompensera och mildra den utsatthet som barn i familjer med ekonomiskt bistånd lever i. Exempel på innehåll i de nya riktlinjerna som har ett tydligt barnrättsperspektiv och som är specifikt för Stockholms stad är följande:

- *Stockholmsnormen* - en höjning av riksnormsposterna livsmedel och lek och fritid för barn och ungdomar 0-20 år.
- *Sommarlovspeng* - extra bistånd i samband med sommarlovet för alla barn som lever i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd.
- *Fritidsaktiviteter för barn* - bistånd till barns fritidsaktiviteter kan beviljas till en högre nivå än riksnormen om det föreligger särskilda skäl.
- *Ledighet under sommaren för föräldrar* - personer som är inskrivna på Jobbtorg Stockholm och som har barn som är yngre än 16 år har möjlighet att vara lediga under fyra veckor under sommaren med sina barn och ändå ha rätt till ekonomiskt bistånd.
- *Bistånd till barn som lever i familjer som saknar tillstånd att vistas i Sverige* - då socialtjänsten har ett särskilt ansvar för barn, i synnerhet barn som tillhör utsatta grupper kan barn som saknar tillstånd att vistas i Sverige vars föräldrar söker bistånd beviljas bistånd upp till riksnorm, samt därutöver en skälig kostnad för boende.

Ovanstående avsnitt i riktlinjerna bedöms ha positiva konsekvenser för barns rättigheter. Förvaltningens sammantagna bedömning är att ett beslut om att anta föreslagna riktlinjer är i stort förenliga med barnkonventionens grundläggande och vägledande principer. Det är av stor vikt att barnets bästa beaktas i varje enskilt ärende inom handläggningen av ekonomiskt bistånd.

Förvaltningens synpunkter och förslag

De föreslagna förändringarna i riktlinjernas utformning samt innehåll motiveras dels av behovet att anpassa riktlinjerna till aktuell lagstiftning, nationell vägledning samt praxis och dels av ett behov av att förenkla och tydliggöra vad som specifikt gäller i handläggningen av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad. Då de delar som i nuvarande riktlinjer regleras i lagstiftning eller andra nationella styr- och vägledningsdokument har tagits bort, är de föreslagna nya riktlinjerna mycket komprimerade jämfört med nuvarande riktlinjer. Förvaltningen menar att genom att ha renodlat innehållet i riktlinjerna till i huvudsak det specifika som gäller i Stockholms stad förväntas föreslagna riktlinjer utgöra ett tydligare styrdokument för handläggare och chefer.

Förvaltningen ser dock att det finns ett behov av att handläggare och chefer inom stadens verksamheter för ekonomiskt bistånd får tillgång till samlad vägledning i tillämpning avseende olika frågor som rör handläggning av ekonomiskt bistånd. Förvaltningen avser således att utarbeta ett tillhörande handläggarstöd som komplement till dessa riktlinjer som kan uppdateras vid behov. Ett handläggarstöd syftar till att ge praktiskt stöd för handläggare inom ekonomiskt bistånd i de delar där det saknas vägledning i nationella styrdokument samt i de delar som identifierats som viktiga för att bidra till rättssäkerhet och likställighet i stadens verksamheter för ekonomiskt bistånd.

Den kommande s.k. *bidragsreformen* bedöms ha en påverkan på arbetet inom ekonomiskt bistånd i staden samt även till viss del på föreslagna riktlinjer. I lagrådsremissen *Aktivitetskrav för mottagare av försörjningsstöd* lämnas lagförslag om ett aktivitetskrav som villkor för den enskildes rätt till försörjningsstöd samt en skyldighet för socialnämnden att tillhandahålla aktiviteter. Aktiviteterna ska bidra till att öka den enskildes förmåga att ta ett arbete, öka den enskildes språkliga förutsättningar, bestå av jobbsökande aktiviteter eller arbetsplatsförlagda aktiviteter. Deltagandet ska anpassas efter den enskildes förmåga. Staden har påbörjat ett arbete med att förbereda genomförandet av reformen. Förberedelserna handlar bland annat om att ta fram former för insatser och aktiviteter. Det bedöms därutöver finnas ett behov av att komplettera de föreslagna riktlinjerna med rutiner för handläggning avseende aktivitetskravet.

I lagrådsremissen *Reformerat försörjningsstöd – bidragstak och ökade möjligheter till arbete* lämnas flera lagförslag som sannolikt kommer att föranleda behov av att revidera stadens riktlinjer på nytt. Bland annat föreslås begränsningar i möjligheten att lämna försörjningsstöd utöver riksnormen samt att försörjningsstöd till boendekostnader, i de fall bostaden hyrs i andra hand, endast ska få lämnas om det finns nödvändigt samtycke till

andrahandsupplåtelsen. Vidare föreslår regeringen att ekonomiskt bistånd endast ska ges till personer som vistas lagligen i Sverige.

De delar i de föreslagna riktlinjerna som främst bedöms påverkas av kommande bidragsreform är följande:

- *”Stockholmsnormen” och fritidsaktiviteter för barn* –det föreslås att socialtjänstlagen ska förtydligas så att försörjningsstöd för kostnader som omfattas av riksnormen inte får beräknas till ett högre belopp än riksnormen.
- *Riktlinjernas skrivningar om bistånd till boendekostnad i andrahandsboende* – det föreslås att försörjningsstöd för boendekostnader endast ska lämnas om hyresvärden, bostadsrättsföreningen eller hyresnämnden har lämnat nödvändigt samtycke eller tillstånd i de fall då bostaden upplåts till den enskilde i andra hand.
- *Riktlinjernas skrivningar om personer som saknar rätt att vistas i Sverige* – det föreslås att socialnämnden inte får ge ekonomiskt bistånd till personer som saknar rätt att vistas i Sverige, förutom det bistånd som behövs för att avhjälpa akuta situationer

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förslaget till riktlinjer för handläggningen av ekonomiskt bistånd och överlämnar ärendet för vidare beslut till kommunfullmäktige.

Veronica Carstorp Wolgast
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Riktlinjer för handläggningen av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Carstorp Wolgast, Socialdirektör	2026-02-09
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2026-02-09